

מריו גולובוף
לקרוא קורטאסר

מריו גולובוף
לקרוא קורטאסר

Copyright © by Mario Goloboff
Originally published by Ediciones Continente, Buenos Aires, Argentina
Hebrew copyright © 2016 by ContenidoNow

© de esta edición, **Ediciones Continente**
Pavón 2229 (C1248AAE) Buenos Aires, Argentina
Tel.: (5411) 4308-3535 - Fax: (5411) 4308-4800
www.edicontinente.com.ar | e-mail: info@edicontinente.com.ar
ISBN: 978-950-754-333-3

תודה מיוחדת לקרן התמיכה מטעם ממשלת ארגנטינה
A special thanks to the Argentinian government
for it's support through Programa Sur

עורכים ראשיים: קונטנטו - הוצאה לאור בינלאומית
תרגום: שמעון אריאלי
עריכת לשון: נגה ורבר
עימוד ועיצוב עטיפה: אוקסנה קרבצוב

© 2016 כל הזכויות בעברית שמורות להוצאה לאור בינלאומית Contenido

איסרליש 22 תל אביב 6701457
www.ContenidoNow.co.il

אין להעתיק ספר זה או כל חלק ממנו, וכן אין לאחסן בבנק נתונים או להעביר בשירותים מקוונים או לשכפל או לתרגם בכתב את הספר או כל חלק ממנו, ללא אישור בכתב מהמוציא לאור ומהמחבר

מסת"ב: 7-546-550-965-978
דאנאקוד: 488-237

נדפס בישראל תשע"ו 2016

Printed in Israel

מריו גולובוף

לקרוא קורטאסר

תוכן העניינים

7	מבוא: חוליו קורטאסר במאה ה־21	
13	רגישות מוגזמת, עצבות מתמדת, אסטמה, זרועות שבורות, אהבות נואשות ראשונות...	1
31	המיתולוגיה היוונית, הקרבות של חוסטו סוארז (Justo Suárez), נורמה (Norma), לה טרביאטה (La Traviata) והלחנים הראשונים של ארמסטרונג (Armstrong)	2
44	מורה בצ'יבילקוי	3
57	הפרוניזם משתלט על הבית	4
87	נמרים בספרייה	5
105	באתי כסייר	6
115	סטירת הזן	7
123	הקירבה לזולת	8
137	סוג של מפגש בחושך, עם משהו...	9

149	מהצד הזה, מהצד ההוא	10
173	מצדדים אחרים	11
195	כל האש	12
225	שעתם של התנים	13
241	גרילה וספרות	14
259	ערפדים וחברות רבי־לאומיות	15
271	קרול דונלופ, האהבה הגדולה	16
303	הנה, קורטאסר כאן...	17
313	כרונולוגיה	18
317	נספחים	19
317	א. בקושי, להרחיק...	
318	ב. פוליביקורת בשעת התנים	
325	ג. דיונים ארגנטיניים על "הספר של מנואל"	
355	ד. מכתבה של אוגנה קרבליס למחבר	

מבוא: חוליו קורטאסר במאה ה־21

אף שחקרתי את יצירותיו באופן קבוע מאז נעוריי, ואפילו שאני עושה זאת עד היום ואומרים כי אני הביוגרף המקיף ביותר שלו, אינני יכול להתפאר ולומר שהייתי חבר של חוליו קורטאסר או שהייתי בקשר אישי אִתּו. רק קראתי את ספריו. בהזדמנויות שונות שבהן נפגשנו, דיברנו פחות על דברים אישיים או ספרותיים ויותר על בעיות כלליות, בעיקר בעיות במדינה. אלה היו שנות הרודנות הקשה בדרום אמריקה ובארגנטינה שלנו, ובשיחות היינו מתמקדים במידע הקשור לבני ארצנו ולחברים, במצב של העמים השכנים, בזוועות של משטר הדיכוי ובפעולות סולידריות מאמצות שננקטו באירופה ובצרפת. פגשתי אותו לראשונה בשנת 1977 בטולוז, בזמן אירוע שנקרא "שבוע אמריקה הלטינית", שארגנו באוניברסיטה שבה לימדתי. לשבוע הזה הזמינו גם את הסופר הפרגוואי ראובן באריירו סגיאֵר (Rubén Bareiro Saguier), את הסופר האקוואטוריאני חורחה אנריֵיקה אדאום (Jorge Enrique Adoum) ואת הסופר הארגנטיני חואן חוסה סאֵר (Juan José Saer). היה אתנו גם אוגוסטו רואה באסטוס (Bastos) Roa Augusto הגדול, שלימד באותה אוניברסיטה בשנים האלה.

אינני זוכר בדיוק על מה דיבר בהרצאתו בכנס זה, אבל אפשר לומר בוודאות שהוא לא דיבר בעיקר על ספרות, ועוד פחות דן בספרות שלו. הוא היה רציני מאוד, כפי שנראה בעיניי כמעט בכל הפעמים שפגשתי בו, חמור סבר, נוקשה.

להבנתי, הוא היה אדם רגוע, ידידותי, עדין אך מרוחק, מאופק מאוד, הייתי אומר כמעט הרמטי. יכול להיות שהזמן העמיק את הרושם הזה ששידר, או שהוא לא היה האדם שחשבתי שהוא, או שהנסיבות אז נתנו בנו את אותותיהן. אני יודע שדמות זאת נוגדת את זו שהייתה נחלת רבים, שנהנו מחוש ההומור שלו ומצורת החיים ה"קסומה" במקצת שלו. בשנים ההן לא הבחנתי בדבר מעין זה, אולי מפני שהיה לו אז מעט חשק לחשוף זאת, ואולי משום שלא הצלחתי לזהות בו את התכונות האלה.

בכל מקרה, כאשר הציעו לי לכתוב את הביוגרפיה שלו, הסכמתי בתנאי שאוכל לנקוט אמצעי זהירות: הביוגרפיה לא תהיה שיר הלל (כי לא הייתי אחד מה"סוגדים" לו), ומעל הכל – אימנע משאלות אינטימיות (שהתשובות למעט מהן היו ידועות, אף שדובר עליהן רבות).

התנאים שהעמדתי התקבלו, וזו הייתה נקודת המוצא שלי כשהתחלתי בעבודה: מתוך מרכיבי האישיות רבת-הפנים של קורטאסר – החברתית, הפוליטית, היומיומית – אבחר את הציר שנראה לי מרכזי, ואכתוב ביוגרפיה של איש רוח וסופר.

במהלך כתיבת הספר הכרתי אדם שונה מזה שתיארתי לעצמי ואפילו מזה שהייתי בקשר אתו בחייו. במכתבים, בעדויות ובמסמכים שונים, ראיתי קורטאסר, שבהיותו כבר מפורסם עסק בבעיות של אחרים ודאג לזולתו בנדיבות ובאנושיות. הוא פעל בחברה ובפוליטיקה באמונה שלמה, לעתים בתמימות, אבל תמיד בכנות ובנדיבות לב. כמו כן, שיניתי את דעותיי הקודמות בנוגע לפן הספרותי שלו. כאשר עברתי על מכלול יצירותיו, הבנתי שקורטאסר תמיד רדף אחר צורות חדשות, אחר הרפתקאות חדשות, אחר אפשרויות חדשות לספרות; לאחר ההצלחה של יצירה מסוימת, של התנסות חדשה, הוא לא היה חוזר לנוסחה הקודמת. הוא חיפש דרכים אחרות והסתכן מחדש בכל תהליך הכתיבה. זאת סגולה בלתי

רגילה, אפילו בקרב אמנים גדולים. מכאן הערכתי העמוקה לאיש. כעת, בתחילתה של המאה ה-21, אני סבור שיש לפחות שלושה תחומים עיקריים שבהם יש לזקוף לזכותו חידושים חשובים. אלה קשורים לשינויים שחולל בסיפור הפנטסטי, לרכיבים של המערכת הנרטיבית ולדעותיו, הייחודיות ממש, על תפקיד הקריאה ועל תפקיד הספר כאובייקט.

בנוגע לשני התחומים הראשונים, ידועה סוגיה שנדונה רבות: האם יש קורטאסר "אחד", או שקיימים "שני" קורטאסר לאורך חייו של הסופר? כלומר, האם התמיד באהבות הראשונות שלו בתחום האסתטי והספרותי והיה נאמן להן נאמנות יסודית, או להפך – הזניח אופקים של יופי אמנותי למען מחויבויות פוליטיות, שאימץ לעצמו בשלב מאוחר בחייו, כפי שחשבו משמיציו? הוא הזדהה עם המהפכה בקובה ועם הסוציאליזם, ועם זאת האחידות שביצירותיו שוללת סברה זו. מאז ומתמיד הופיעו בסיפוריו סביבות שגרתיות וביתיות, ועלו מהן נושאים חברתיים ופוליטיים חשובים מאוד. קל מאוד לזהות אותם בסיפוריו, ועם זאת סיפוריו עודם פנטסטיים (וזהו אחד מהדברים העיקריים המאפיינים אותו). כך, קורטאסר פעל בתוך מבנה הז'אנר עצמו ובו בזמן ערך בו שינויים. בדרך זו, האי-סבירות והריחוק מהצגת המציאות הפכו לאבן יסוד ביצירתו.

בנוגע לחידושים הספרותיים, עקב "הרצון ליצור יצירה ספרותית בעלת רוחב יריעה של רומן (ולא של סיפור קצר), שתנפץ את מוסכמות השפה והז'אנר, תגרום להן להתרסק ותבנה מהשברים צורה חדשה (Barrenechea)", ספרו "קלאס" (Rayuela) גרם לשינויים במערכת הספרות, ואי אפשר להתעלם מהם. הוא קשר בין הנרטיב באמריקה הלטינית לבין מהפכות פיוטיות קודמות, ובדרך שהייתה הן בוטה והן פרובוקטיבית הביא לידי חידוש פיוטי בטקסט הבדיוני. בתנועה הניכרת שחלה בספרות שלנו, ובאה לידי ביטוי

רעשני בשנות השישים (התחוללו בה שינויים מבחינה אנקדוטית וגם בטכניקות שמשתמשים בהן כדי לספר וכדי לארגן את רכיבי המערכת), ללא "קלאס" היה חסר דגש מהותי לעיקר: נקודת המבט החדשה על הז'אנר, הטלת הספק בעצם מעשה הסיפור, טלטול הקורא ואתו המרד במנהגים של צריכת הספרות. במובן זה, ברור שבכל העשייה הקולקטיבית ההיא, קורטאסר היה אחד מהמעטים, אם לא היחיד, שהמשיך להיות נאמן לאמנות, לעבודה ולחיפוש.

לבסוף, יש דעות ומעשים הקשורים לתפקיד הקריאה ולספר כאובייקט. הוא נאבק מאז ומתמיד לצאת מהדפוסים הקבועים, מהז'אנרים הקיימים, כדי לכונן סוג אחר של קריאה ושל קורא. מאבק זה הוא בשורש ניסיונותיו להתגבר על מגבלות אחרות, על גבולות אחרים להבעה ולכתיבה. בין הניסיונות האלה, ללא ספק יש דרכים להיאבק באובייקט המסורתי, המוגבל והסגור, שנקרא ספר. כמובן, אין זה מאבק בידע המועבר דרך הספר, אלא במינהגי הקריאה שנוצרו בזמן שבו הסקסונים – שהיו פחות ברבריים מאלה שבאו אחריהם – התאימו את המטלורגיה המתקדמת שלהם לאותיות, כפי שהן מופיעות עד היום. הדבר הוביל אותו לחשוב ולומר, באופן ברור, בעניין מורלי (Morelli):¹ "מה שהוא רוצה הוא לקרוא תיגר על המעשה הספרותי הכולל – הספר, אם אתה רוצה" ("קלאס", פרק 99).

אני מבחין במפגש מדהים בין השפעות הגלומות בקורטאסר שהכרנו. מקורותיו הרב־תרבותיים והרב־לשוניים, אהדתו המוקדמת לסוריאליזם (שעודד שילוב בין חיים לבין אמנות, בין יצירה לבין

1 מורלי (Morelli) – דמות שנויה במחלוקת בספרו המפורסם של קורטאסר "קלאס" (Rayuela). דמות זו נחשבת בעיני רבים ל"אלטר אגו" של קורטאסר ומציגה בספר את עמדותיו המהפכניות של הסופר לגבי האובייקט "ספר" ולגבי העשייה הספרותית בכלל – הערת המתרגם.

עשייה חברתית), דבקותו בעידן החדש של אמריקה הלטינית, נסיונותיו לעבד טקסטים עתידיים – כל אלה מעצבים אותו כאמן שהיה יכול לפעול גם במאה ה־21. קולו קרוב מאוד, קול שכן, קול צעיר ועקשן, והוא מדבר על המשחק ועל החיים. בלי להפחית מערכם של כל אלה – קול זה מעמיד במרכז את הספרות, כמו הייתה ערוגת פרחים בשדה מרהיב.

מריו גולובוקף, יוני 2011

1

"רגישות מוגזמת, עצבות מתמדת, אסטמה, זרועות שבורות, אהבות נואשות ראשונות..."

נדמה שהמאה ה־20 נסגרה בסימן אותם סכסוכים שהיו קיימים בתחילתה. אחד מהם, שהיה ונשאר פצע פתוח באירופה, הוא הסכסוך באזור הבלקן. המאבק בין הגרמנים לבין הסלאבים על האזור הזה, וכן השאיפות הקולוניאליות של גרמניה ורצונם של הגרמנים להרחיב את שליטתם עד המזרח, הם שעוררו את מלחמת העולם הראשונה. התירוץ לפרוץ המלחמה היה ההתנקשות בסרייבו בפרנסיסקו פרננדו (Fernando Francisco), ארכידוכס אוסטריה. "החוקה הייתה ליברלית, אבל המשטר היה בידי הכמורה. המשטר היה קלריקלי, אבל התושבים היו בעלי דעות חופשיות. כל הבורגנים היו שווים בפני החוק, אבל לא כולם היו בורגנים..." האימפריה האוסטרית־הונגרית, שהסופר הגדול רוברט מוסיל (Robert Musil) ידע ללגלג עליה כל כך בעדינות, עמדה לקרוס, אכולת קנוניות וחולשות מבית, אבל די היה במניע ההתנקשות כדי לעורר את ההתלקחות. גרמניה, אוסטריה־הונגריה, טורקיה וכולגריה עמדו להתעמת בלהט רב עם צרפת, האימפריה הבריטית, רוסיה, בלגיה, סרביה, יפן, איטליה, ארצות הברית, יוון ופורטוגל. לקראת 1914, אירופה כבר הייתה

שרויה במלחמה הגדולה. במלחמה נפלו יותר מתשעה מיליון חללים, ובעקבותיה נותר הרס בכל מקום.

כמעט במקרה נולד חוליו קורטאסר ביבשת אירופה המזועזעת ב־26 באוגוסט באותה שנה. אביו היה דיפלומט וסיפק שירותים מסחריים לנציגות ארגנטינה בבלגיה. הילד נולד בבריסל ונרשם כארגנטיני בשגרירות. לאחר שנה וקצת נולדה אחותו אופליה, והמשפחה הצליחה לחזור לארגנטינה רק לאחר סיום המלחמה.

קורטאסר מספר כך: "נולדתי בבריסל בחודש אוגוסט 1914. מזלי האסטרוולוגי הוא בתולה ולכן אני חלוש ובעל נטיות אינטלקטואליות. הכוכב שלי הוא מרקורי והצבע שלי אפור (למעשה, אני אוהב את הצבע הירוק). נולדתי בנסיכות של תיירות ודיפלומטיה: אבי גויס לבצע שליחות מסחרית קרוב לנציגות ארגנטינה בבריסל, ומאחר שהתחתן בזמן זה, לקח אתו את אמי לבריסל. נולדתי בימי כיבוש בריסל בידי הגרמנים, בתחילת מלחמת העולם הראשונה. הייתי כמעט בן ארבע כאשר משפחתי יכלה לחזור לארגנטינה. דיברתי בעיקר צרפתית וממנה נשאר לי אופן ההגייה של האות 'r'. לא הצלחתי לשנות זאת לעולם."² אביו, מוצאו הברור הוא בסקי. אמו, דוניה מריה הרמינייה דסקוט (María Herminia Descotte), שהייתה בת עשרים כאשר נולד חוליו, מוצאה מעורב, גרמני וצרפתי: שם המשפחה של אמה של הרמינייה הוא גאבל (Gabel) מצד אביה ודרסלר (Dresler) מצד אמה. אך מעל הכל, נראה שחוליו ירש מאמו לא רק את הידע הספרותי, אלא גם את היכולת ליצור אותו. מריאנו ברנרדס (Mariano Bernardez), אחיה הצעיר של אורורה (מי שהייתה אשתו הראשונה של קורטאסר), הכיר את הסופר כשהתחיל

2 מכתב מפריז מתאריך 4 בנובמבר 1963 המיועד למחברת. גרסיאלה דה סולה (Graciela de Sola), "חוליו קורטאסר והאדם החדש" (Julio Cortázar y el hombre nuevo), בואנוס איירס, דרום אמריקה (Buenos Aires, Sudamericana), 1968.

בקשר עם אורורה, ועד היום ברנרדס מבקר תדיר את בני המשפחה של הסופר. ברנרדס מדגיש את כישרונו הכמעט מולד של קורטאסר כמספר סיפורים. הוא זוכר כי הרמינייה סיפרה לו על אמה המנוחה. סיפוריה היו כה יפים ומלאי קסם, עד שמריאנו הנרגש אמר לה: "אם הכישרון לספר סיפורים עובר בירושה, אזי כישרונו של חוליו הוא כישרונך..." הגרסה שהיה משמיע חוליו על השנים הראשונות בחייו אינה שונה מאוד מזו שחולקת אחרתו אופליה, המכונה "ממה" (Memé), עם קרובי משפחה עד היום הזה. מגרסה אחרונה זו עולה נקודת מבט ייחודית, מעיניה של אחות הצעירה מאחיה בארבעה-עשר חודשים. כצפוי, מתבטאות בה הערצה ואידיאליזציה. כפי שהיא מספרת, אביה "היה" מהשגרירות וכאשר פרצה המלחמה "התחילו לירות". בדרכם לארגנטינה עברו בני המשפחה דרך שווייץ. אופליה עצמה נולדה בציריך. אחרי שחצו ארצות אחרות נשאר זמן מה בכרצלונה, עד שהיו מסוגלים לשוב לארגנטינה, כי עקב המלחמה המכשולים שעמדו בפניהם בדרכם חזרה היו רבים, ואי אפשר היה להתגבר עליהם.

הם הגיעו לארגנטינה מיד לאחר סיום המאבק וחיו עד 1932 בכנפילד (Banfield), בוויולה גדולה ולה גינה. חוליו היה תמיד הראשון, נושא הדגל ומספר אחת. כבר אז היה קורא מושבע. "הוא חי את ספרי ז'ול ורן [Jules Verne] שלו כשהיה בן 6 או 7"; הוא היה קורא גם את דייוויד קופרפילד [David Copperfield] ואחרים שממה איננה זוכרת. "כל ספרי 'האוצר של הנוער' [El Tesoro de la juventud] היו אצלנו והוא קרא אותם אלף פעמים [...] היה לו זיכרון כזה שכל מה שהיה קורא, היה שומר בלבו..."

על מנת להוציא אותו מהחדר כשהיה קטן, כדי שיפסיק לקרוא, היה צורך להתנהג בנוקשות: "היה צריך לנזוף בו כדי שיצא מהחדר, יבוא לאכול ויעזוב את הספרים. הוא היה קורא מבוקר עד ערב [...]. הייתה לו מחלת קריאה."

כעת, כאדם מבוגר, קורטאסר עצמו זוכר: "קיבלתי את הספרים הראשונים שלי במתנה מאמא. ידעתי לקרוא טרם הזמן הצפוי ולמעשה למדתי לקרוא בכוחות עצמי, להפתעתה של משפחתי. הם אפילו לקחו אותי לרופא כי חשבו שמדובר בהתבגרות מוקדמת מסוכנת, ואולי אכן היה כך, כפי שהתברר מאוחר יותר."

נראה ש"מחלת הקריאה" הרשימה את כולם, לרבות – במבט אירוני לאחור – את ה"חולה" עצמו. "מהר מאוד, ממשיך קורטאסר, "התחלתי לקחת ספרים שהייתי מוצא בכונניות של הבית. פעמים רבות הייתי קורא ספרים שהיו מעבר להבנתי בגיל שבע, שמונה או תשע. לעומת זאת, ספרים אחרים היטיבו עמי. אמנם הם היו קשים, אבל הם פתחו בפניי אופקים דמיוניים יוצאים מן הכלל. לאור הדעות שהיו קיימות בקרב אנשי דורי, על הילדים היה לקרוא ז'אנרים שונים בהדרגה בהתאם לגילם. עד גיל מסוים הילדים קראו אגדות ולאחר מכן רומנים רומנטיים. רק בזמן ההתבגרות נערים היו יכולים להתחיל לקרוא סוגי ספרות אחרים. אני עברתי הרבה יותר מוקדם את כל השלבים האלה, והאמת היא שזיכרונותי הראשונים על ספרים הם תערובת של רומנים על אבירים ומסות של מונטן (Montaigne), למשל. אני חושב שקראתי אותן בגיל שתים-עשרה והן הקסימו אותי. אינני יודע כמה יכולתי להבין אותן, אבל אני זוכר שקראתי אותן במלואן בשני כרכים ענקיים מתורגמים לספרדית. כל אלו היו מעורבים ברומנים בלשיים, בהרפתקאות טרזן – שריתקו אותי בזמן זה – וכן במוריס לבלן (Maurice Leblanc) ולאחר מכן בטלטלה הגדולה של אדגר אלן פו (Allan Edgar Poe).³ במשך שהייתם של בני משפחתי באירופה, העולם הלשוני של

3 שרה קאסטרר קלארן (Castro-Klaren Sara), "חוליו קרטאסר, קורא. שיחות עם חוליו קורטאסר" ("Julio Cortázar, lector. Conversación con Julio Cortázar"), "חוברות היספנו-אמריקאיות" ("Cuadernos Hispanoamericanos"), מס' 366-364, מדריד, אוקטובר-דצמבר 1980, עמוד 11.

הסופר לעתיד היה די מורכב: דיברו מעט ספרדית בבית: הרמינייה, אמו, שלטה בלשון ובתרבות הגרמנית, מאחר שמוצאה מצד אמה גרמני ושהיא התחנכה בבית ספר גרמני. השפה הצרפתית הייתה בעיקר נחלתה של הסבתא, אשר בניגוד לבתה למדה בבתי ספר צרפתיים. גם אביו של הסופר דיבר צרפתית. "סבתא ואמא דיברו אתנו צרפתית כשהיינו קטנים באירופה," טענה ממה. נוסף על כך, מחוץ לבית היו מתערבבות הצרפתית והפלמית הבלגית באופנים שונים. "כאשר הגענו מאירופה לא ידענו ספרדית. היינו שני צרפתים והצחקנו את כולם." כאשר המשפחה חזרה לארגנטינה והשתקעה בבנפילד, הילדים סיגלו לעצמם – בקושי לא מעט – את הספרדית הארגנטינית האמיתית שדוברת בשנות העשרים בפרכרי בונוס איירס.

"היינו לצחוק בבנפילד, עם המבטא של ה־r והדיבור בצרפתית.

אחרי זה התחלנו ללמוד ספרדית כאן."

לימוד השפה היה כרוך בקשיים ובצרות, אולי טראומטיות: "הצרפתי הקטן" גורר את ה־r, היו אומרים עליו, ולביישנותו הטבעית נוסף ללא ספק הסומק של השוני. שנים מאוחר יותר הוא יזכור, בקסם מיוחד, את הקשיים הרבים שגרם לו פגם זה. הוא עושה זאת כאשר הוא מקליט, ונציין שלפעמים הוא מקליט את סיפוריו בביתו כדי לדעת איך הם נשמעים. הוא זוכר שהמבטא הגרוע שלו עלה לו ביותר מאכזבה אחת וביותר ממשרה אחת, למשל, שדרן ברדיו. "אני שם לב שהמבטא שלי יכול לזעזע כל פתולוג דיבור... לעולם לא אשכח שכאשר הגעתי לפריז בשנת 1951 התפרנסתי כשדרן ב'חדשות מצרפת' (Actualités Françaises) בספרדית כמובן, עד שיום אחד הגיע מכתב מהזכייין במקסיקו ובו דרישה לפטר מיד את השדרן הזה, אחרת הם מפסיקים לשדר את התוכנית. בצורה זו איבדתי את מקור פרנסתי הראשון, שהיה נחוץ לי מאוד בזמן הזה..." טראומה אחרת, שוודאי היה יותר קשה לשאתה, נבעה מעזיבת

אביו של הסופר את הבית כאשר חזרו לארגנטינה ולחוליו עדיין לא מלאו שש שנים. החל מרגע זה, הוא יחיה עם אמו, מריה הרמינייה דסקוט דה קורטאסר (María Herminia Descotte de Cortazar), עם הסבתא שלו מצד אמו, עם בת דודה של האם ועם אחותו אופליה. על האירוע הזה ידובר מעט מאוד וקורטאסר עצמו ישמור על שתיקה בנושא כמעט באופן שיטתי, אבל האירוע התרחש בשלב מוקדם בחייו ונראה כי יצירותיו אינן מסתירות זאת.

הקשר עם אחותו ובמיוחד עם אמו מתהדק ויישאר איתן עד ימיו האחרונים. "היינו חברים טובים מאוד," מספרת ממה, "עד גיל מסוים, עד גיל בית הספר התיכון. בנוגע להיותו משכיל, סופר, אני ואמא לא היינו מודעות, כי הוא היה מגיע הביתה והיה הנער הפשוט, האח, הבן. אבל בקשר למה שהוא ידע, שכתב וכן עם מי הוא בילה, ואיפה הוא היה, הוא מעולם לא פתח את הפה בבית. הוא היה בחור פשוט שאהב לצחוק ולספר סיפורים, כולם פשוטים, ואף פעם לא דיבר על מה שהוא ידע או כתב או חשב." לכן, הקשר המשפחתי היה חזק וחוליו שמר עליו גם כאשר היה במקומות רחוקים: "כשאחי היה במנדוסה ובכל המקומות האלה, אם היה לי יום הולדת, הוא היה שולח לי שיר. השירים שכתב בשבילי, כל כך יפים... באחד מהם הוא צחק על התלתלים שהיו לי או שהייתי עושה בשיער שלי, כשהייתי קטנה. אבל, מאחר שאהב מיתולוגיה, השיר נכתב כולו במונחים מיתולוגיים ורק בסיומו הוא עוסק ב'תלתליה של ממה'."

ההתכתבות עם אמו הייתה קבועה, אבל למרבה הצער, חלק גדול ממנה הלך לאיבוד. "המכתבים שאמא שרפה..." מספרת ממה, "כל שבועיים הוא היה שולח מכתב לאמא, במשך כל הזמן שהוא גר רחוק. הוא היה נאמן בכל לבו. אבל אמא תמיד הייתה סובלת מזה. היא ראתה את עצמה מזדקנת כל כך, מגיעה לסוף חייה וחשבה:

'כל החיבה הזאת, כל האינטימיות הזאת בין בן לבין אמו, מי עלול לגרום לזה לעצור?' היא העדיפה שכל זה יישרף..."

עזיבתו של האב, מאידך, הייתה סופית. המעט שנאמר במשפחה היה "שהופיעה אישה אחרת" ולכן הוא עזב אותם. האב מעולם לא ראה אותם שוב, וחוליו לא שמר על קשר אתו כלל. בהזדמנות מסוימת, כאשר הסופר התחיל כבר להתבסס, האב כתב לו כדי שלא ישתמש בשמו. המכתב והדרישה לא נענו. חוליו מעולם לא דיבר על אביו ולא היה בקשר אתו בשום אופן. לעומת זאת, היחסים ההדוקים עם האם ועם האחיות יטביעו את חותמם בעבודתו: לעולם הנשי המאכלס את יצירותיו תכונות די מוגדרות ומודגשות, ואפשר להסבירן, בחלקן לפחות, בקשר החזק הזה.

"גדלתי בבנפילד, פרבר של בואנוס איירס, בבית עם גינה מלאה בחתולים, כלבים, צבים ותוכים: גן עדן. אבל, בגן העדן הזה אני הייתי 'אדם',⁴ כלומר, אין לי זיכרונות מאושרים מהילדות שלי; יותר מדי התחייבויות, רגישות מוגזמת, עצבות מתמדת, אסטמה, זרועות שבורות, אהבות נואשות ראשונות (היצירה 'הרעלים' [Los venenos] היא מאוד אוטוביוגרפית), " מספר קורטאסר במכתב מ־1963.

"הערסל, הטרפז... היינו משחקים שם גולות, שנינו יחד, " מספרת אחותו, "הסתדרנו טוב מאוד. הוא היה ביישן וחשש תמיד לעשות משהו לא בסדר; אני הייתי הטיל, זו שמשכה אותו מהאף... מאחר שהיה כל כך יפה, אם אישה הייתה רואה אותו היא הייתה אומרת לו דברים, והוא היה מסמיק. הוא היה ביישן מאוד. יתר על כן, היה כל כך גבוה... הייתה לנו תקופה שהיינו באותו גובה, אבל אחרי זה..."

ממה מוסיפה שחוליו היה בחור ביישן, שקט מאוד, מופנם מאוד, לא אהב מאוד ספורט וגם לא קשרי חברות. לרוב הוא היה משחק לכדור

או עם אחותו; הוא היה ממציא משחקים והיה קורא בהתלהבות. "אמא קנתה לו מכנו (mecano)⁵ וכל הזמן הוא בנה אווירונים ואניות, כל מה שקרא עליו בז'ול ורן."

הוא היה ילד חסר ביטחון, אבל במקום לעורר טינה, הוא היה מעודד הזדהות בקרב חבריו. אחד מהם נהג להגן עליו. הוא נהיה נהג משאית כשהתבגר, קראו לו אטיליו פרסוטי (Atilio Presuti). פעם, כבוגר, ביקר פרסוטי את המשפחה. הרמינייה אמרה: "אם הוא היה יודע שהוא מופיע ביצירות של חוליו..." כי אכן ידע פרסוטי שהילד שהוא הגן עליו היה לסופר מפורסם, אך מעולם לא קרא שורה שכתב. הוא היה לא אחר מאשר פלוסה (Pelusa) הנודע מ"הפרסים" (Los Premios).

הוא מופיע בהתחלה כאדם "גרסה" (grasa)⁶, מדבר לא יפה, מתנהג בגסות ואינו משתלב בין אינטלקטואלים מסוימים בקבוצה, אבל בסופו של דבר הוא עומד על שלו יותר מכל אחד אחר ונהיה אחד מגיבורי הסיפור.

בהיותו בעל התכונות שהמחישו את הילדות הזאת, הבעייתית והמופנמת, אך גם, ועקב כך, המכונסת, השקועה בקריאה, האינטליגנטית, אין זה פלא שחוליו היה תלמיד מבריק. בין השנים 1923 ו-1928 הוא למד בבית הספר היסודי מס' 10 בבנפילד, בית ספר הממוקם לא רחוק מביתו ברחוב טלקאואנו 278 (Talcahuano). הוא סיים את בית הספר היסודי, קיבל את הציונים הטובים ביותר והופיע ברשימת הכבוד היוקרתית של כיתה ה'. עובדה אחרת שיזכירו מעט מאוד, הן הסופר והן בני המשפחה, היא מחלת הילדות

5 מכנו – משחק הרכבה בנוי מיחידות מתכת – הערת המתרגם.

6 גרסה (grasa) – לפי הסלנג שהיה נהוג בעיר בואנוס איירס ובסביבותיה: אדם המתנהג בגסות – הערת המתרגם.